Ανεξάρτητη Αρχή Πρόληψης των Βασανιστηρίων

Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Γενική εποπτεία:
Άριστος Τσιάρτας
Προϊστάμενος Ανεξάρτητης Αρχής Πρόληψης των Βασανιστηρίων
Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως και
Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Επιστημονική επεξεργασία κειμένων:
Κάλια Καμπανελλά
Λειτουργός
Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως και
Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Συντονισμός έκδοσης και γλωσσική επιμέλεια:
Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών

Εκδότης:
Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών

ΓΤΠ 112/2015 - ηλεκτρονική έκδοση

ISSN 2301-2528

Σχεδιασμός:

ΙΔΕΟΓΡΑΦΟ GRAPHICS & ARTWORKS

Σπύρος Τσιώρης

Ψηφιακή εκτύπωση:
Τυπογραφείο Κυπριακής Δημοκρατίας

Τυπώθηκε σε ανακυκλωμένο χαρτί

Ανεξάρτητη Αρχή Πρόληψης των Βασανιστηρίων

Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως και
Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Era House, Διαγόρου 2
1097 Λευκωσία

Τηλέφωνο: (+357) 22405500
Τηλεομοιότυπο: (+357) 22672881
Ηλεκτρονική διεύθυνση: ombudsman@ombudsman.gov.cy
Ιστοσελίδα: www.ombudsman.gov.cy

Ανεξάρτητη Αρχή Πρόληψης των Βασανιστηρίων | **Ετήσια Έκθεση 2014**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ 5

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΤΩΝ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ 9

ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ 13

ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΤΩΝ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ 19

1. Μετά τη διενέργεια επίσκεψης στα Αστυνομικά Κρατητήρια Πάφου 21

2. Σε σχέση με τη διαδικασία αποϊδρυματοποίησης των ενοίκων της Πτέρυγας 14 του Ψυχιατρικού Νοσοκομείου Αθαλάσσας 24

ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ 27

1. Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων (CPT) για την Κύπρο 29

2. Επαφές με την Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων (SPT) 33

3. Συνεργασία με Εθνικές Αρχές 34

4. Συνεργασία με άλλους φορείς 35

5. Συμμετοχή σε Συνέδρια/Ημερίδες 35

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Η Ετήσια Έκθεση της Ανεξάρτητης Αρχής Πρόληψης των Βασανιστηρίων αναλύει τις δράσεις της Αρχής κατά το έτος 2014. Περιλαμβάνει συνοπτική παρουσίαση των συμπερασμάτων και των εισηγήσεων που καταγράφηκαν κατά τις επισκέψεις που διενεργήθηκαν καθώς και τις ευρύτερες δράσεις της Αρχής.

Αναμφισβήτητα, οι χώροι περιορισμού της ελευθερίας αποτελούν δυνητικά εστίες κινδύνου για τα ανθρώπινα δικαιώματα, αφού τα πρόσωπα που κρατούνται υπόκεινται σε ειδική σχέση εξουσίασης, γεγονός που τα καθιστά ιδιαίτερα ευάλωτα σε κακομεταχείριση και αυθαιρεσίες. Ο συστηματικός έλεγχος από έναν ανεξάρτητο οργανισμό όπως το Γραφείο μου φιλοδοξεί να συνδράμει στην ανάπτυξη αισθήματος ελέγχου και λογοδοσίας, ως βασικός παράγοντας μείωσης τέτοιων φαινομένων.

Σε κάθε περίπτωση, ο τρόπος με τον οποίο μεταχειριζόμαστε τα άτομα που έχουν στερηθεί της ελευθερίας τους αποτελεί δείγμα του πολιτισμού της κοινωνίας μας ευρύτερα.

Συνεχές ζητούμενο και διαρκής στόχος παραμένει πάντα η βελτίωση των συνθηκών κράτησης στη χώρα μας, μέσω της λήψης βραχυχρόνιων αλλά και μακροπρόθεσμων μέτρων για αύξηση του επιπέδου προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η Ανεξάρτητη Αρχή Πρόληψης των Βασανιστηρίων θα συνεχίσει και στο μέλλον την προσπάθεια παραγωγικής και δημιουργικής συνεργασίας με τις αρμόδιες Αρχές για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των προσώπων που τελούν υπό περιορισμό της ελευθερίας τους και για την εμπέδωση δικαιοκρατικής κουλτούρας.

Ελίζα Σαββίδου
Επίτροπος Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΤΩΝ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ

Η Ετήσια Έκθεση της Αρχής Πρόληψης των Βασανιστηρίων συγκεντρώνει τις κυριότερες δράσεις της για το 2014 και σε αυτήν καταγράφονται τα πορίσματα, οι θέσεις και οι προτάσεις της που έχουν κατατεθεί ενώπιον των αρμόδιων Αρχών.

Τα βασανιστήρια και η κακομεταχείριση προσώπων αποτελούν τη χειρότερη μορφή προσβολής της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Για τον λόγο αυτό η συντριπτική πλειονότητα της διεθνούς κοινότητας έχει καταδικάσει όλες τις πρακτικές βασανιστηρίων με την υπογραφή και την κύρωση διεθνών και περιφερειακών συμβάσεων.

Η απαγόρευση των βασανιστηρίων είναι απόλυτη και δεν έχει καμιά δικαιολογητική βάση, αφού η προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας αποτελεί τον θεμέλιο λίθο της δημοκρατίας και τη βασικότερη αρχή του κράτους δικαίου.

Η καθολική όμως απαγόρευση των βασανιστηρίων δεν έχει οδηγήσει, δυστυχώς, στην εξάλειψή τους. Αντίθετα, σύμφωνα με τα διεθνή δεδομένα, τα βασανιστήρια εφαρμόζονται ευρέως σε πολλές χώρες του κόσμου, ανεπτυγμένες και μη, χωρίς να εξαιρείται η χώρα μας.

Αυτά συμβαίνουν δυστυχώς σε χώρους όπως είναι οι φυλακές, τα αστυνομικά κρατητήρια, οι χώροι κράτησης μεταναστών και τα ψυχιατρικά ιδρύματα.

Για αυτό τον λόγο το μήνυμα της μηδενικής ανοχής έναντι σε κάθε πράξη κακομεταχείρισης και βασανιστηρίων θα πρέπει να συνεχίσει να στέλλεται με ηχηρό και ξεκάθαρο τρόπο. Ο αυστηρός έλεγχος, η αποτελεσματική, γρήγορη και πλήρης διερεύνηση των καταγγελιών που υποβάλλονται και η αυστηρή τιμωρία των ενόχων αποτελούν βασικούς παράγοντες μείωσης του φαινομένου.

Άριστος Τσιάρτας
Προϊστάμενος Ανεξάρτητης Αρχής Πρόληψης των Βασανιστηρίων

ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Η Κύπρος κύρωσε τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την Καταπολέμηση των Βασανιστηρίων με τους Νόμους 235/90, 35(III)/90 και 36(III)/2002.

Στη συνέχεια, με τον Νόμο 2(III)/2009, που τέθηκε σε ισχύ με τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 27 Μαρτίου 2009, η Κύπρος κυρώνει το Προαιρετικό Πρωτόκολλο στην ως άνω Σύμβαση.

Σκοπός του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου είναι η δημιουργία ενός συστήματος τακτικών επισκέψεων, σε διεθνές και εθνικό επίπεδο, σε τόπους όπου άτομα στερούνται της ελευθερίας τους με κύρια επιδίωξη την πρόληψη των βασανιστηρίων.

Για τον σκοπό αυτό, το Προαιρετικό Πρωτόκολλο, στο οποίο έχει προσχωρήσει η Κύπρος, προνοεί τα ακόλουθα:

α. Τη σύσταση δεκαμελούς Υποεπιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων, ως διεθνές σώμα, στο οποίο τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξασφαλίζουν πρόσβαση σε τόπους στέρησης της ελευθερίας για τη διενέργεια επισκέψεων και να παρέχουν κάθε απαραίτητη πληροφορία.

Από την πλευρά της, η Υποεπιτροπή έχει το καθήκον να συμβουλεύει και να υποστηρίζει με οποιονδήποτε τρόπο της ζητηθεί ή κρίνει σκόπιμο τους εθνικούς φορείς πρόληψης, που ιδρύονται βάσει του Πρωτοκόλλου.

β. Την εγκαθίδρυση εθνικού φορέα για την πρόληψη των βασανιστηρίων. Ως τέτοιος φορέας πρόληψης καθορίστηκε με τον παραπάνω κυρωτικό Νόμο ο Επίτροπος Διοικήσεως.

Οι κυριότερες πρόνοιες του Κυρωτικού Νόμου που αφορούν τον Επίτροπο Διοικήσεως είναι οι εξής :

1. Ο Επίτροπος Διοικήσεως ορίζεται ως το εθνικό σώμα επισκέψεων που προβλέπεται στο Προαιρετικό Πρωτόκολλο και ο οποίος θα ενεργεί σύμφωνα με το άρθρο 3 του Πρωτοκόλλου.

2. Για την εκπλήρωση του ρόλου του, ο Επίτροπος Διοικήσεως εξουσιοδοτείται να επισκέπτεται ελεύθερα σε τακτικά χρονικά διαστήματα τους τόπους κράτησης με σκοπό τον έλεγχο σεβασμού προς τις πρόνοιες της Σύμβασης.

3. Κατά τις εν λόγω επισκέψεις, ο Επίτροπος Διοικήσεως δικαιούται να έχει ελεύθερη πρόσβαση σε όλους τους χώρους και εγκαταστάσεις κάθε τόπου κράτησης και να έχει εμπιστευτικές κατ' ιδίαν συνεντεύξεις με οποιοδήποτε πρόσωπο κρίνει σκόπιμο.

4. Καθίσταται υποχρεωτικό για τις αρμόδιες Αρχές του κράτους να παραχωρούν στον Επίτροπο τις πληροφορίες που καταγράφονται στο Πρωτόκολλο.

5. Μετά το πέρας κάθε επίσκεψης, ο Επίτροπος συντάσσει Έκθεση στην οποία καταγράφονται τα συμπεράσματα και οι εισηγήσεις του. Ακολούθως, η αρμόδια Αρχή για κάθε τόπο κράτησης υποχρεούται να υποβάλει έκθεση για τα μέτρα που τυχόν πήρε με βάση την έκθεση ή τις συστάσεις του Επιτρόπου.

6. Ο Επίτροπος εξουσιοδοτείται να υποβάλλει εισηγήσεις για βελτίωση της νομοθεσίας και να εκφράζει απόψεις στη Βουλή των Αντιπροσώπων κατά την εξέταση σχετικών νομοσχεδίων.

7. Επιβάλλεται όπως ο Επίτροπος Διοικήσεως φέρει σε γνώση του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας και της Ανεξάρτητης Αρχής Διερεύνησης Ισχυρισμών και Παραπόνων κατά της Αστυνομίας περιπτώσεις ισχυρισμών κρατουμένων για πράξεις παραβίασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

8. Προβλέπεται η υποβολή Ετήσιας Έκθεσης από τον Επίτροπο Διοικήσεως στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, την οποία κοινοποιεί προς το Υπουργικό Συμβούλιο, τη Βουλή των Αντιπροσώπων και τον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, και ακολούθως τη δημοσιεύει.

9. Προβλέπεται ότι ο Επίτροπος θα έχει το απαραίτητο προσωπικό σύμφωνα με τις διατάξεις των περί Επιτρόπου Διοικήσεως Νόμων ή και οποιοδήποτε πρόσθετο προσωπικό από λειτουργούς των οποίων τα προσόντα και οι όροι υπηρεσίας καθορίζονται σε κανονισμούς που εγκρίνονται από το Υπουργικό Συμβούλιο και τη Βουλή των Αντιπροσώπων.

Με την κύρωση του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου, διευρύνονται σημαντικά οι αρμοδιότητες του Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως. Μέχρι σήμερα, ο Επίτροπος Διοικήσεως επισκεπτόταν χώρους κράτησης, εξασφάλιζε πληροφορίες και υπέβαλλε Εκθέσεις στα πλαίσια της διερεύνησης ενός ατομικού παραπόνου.

Βάσει των νέων του αρμοδιοτήτων, ο Επίτροπος εξουσιοδοτείται να επισκέπτεται ελεύθερα τους χώρους όπου άτομα στερούνται της ελευθερίας τους, με σκοπό την παρατήρηση και καταγραφή των γενικότερων συνθηκών κράτησης που σχετίζονται με την κακομεταχείριση και να υποβάλλει συστάσεις τόσο για τη βελτίωση των συνθηκών αυτών όσο και για τη βελτίωση της σχετικής νομοθεσίας.

Στο πλαίσιο των νέων του αρμοδιοτήτων ως Ανεξάρτητη Αρχή Πρόληψης των Βασανιστηρίων, ο Επίτροπος καλείται, θέτοντας σε εφαρμογή ένα πλαίσιο ελέγχου και ανοιχτής επικοινωνίας με τις αρμόδιες Αρχές, να λειτουργήσει, κυρίως, προληπτικά στο ζήτημα των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης μέσα από τις σχετικές συστάσεις και εισηγήσεις του.

ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΤΩΝ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ:

1. Μετά τη διενέργεια επίσκεψης στα Αστυνομικά Κρατητήρια Πάφου

2. Σε σχέση με τη διαδικασία αποϊδρυματοποίησης των ενοίκων της Πτέρυγας 14 του Ψυχιατρικού Νοσοκομείου Αθαλάσσας

1. Μετά τη διενέργεια επίσκεψης στα Αστυνομικά Κρατητήρια Πάφου

Στις 3 Οκτωβρίου 2014 διενεργήθηκε επίσκεψη από Λειτουργό του Γραφείου της Επιτρόπου Διοικήσεως στα Αστυνομικά Κρατητήρια Πάφου. Παρόλο που επιτράπηκε η πρόσβαση σε όλους τους χώρους των κρατητηρίων και σε όλα τα έγγραφα που τηρούνται εντός του χώρου, παρατηρήθηκε ότι κάποια από τα μέλη του προσωπικού δεν γνώριζαν επαρκώς τις εξουσίες και αρμοδιότητες της Επιτρόπου ως Ανεξάρτητη Αρχή Πρόληψης των Βασανιστηρίων. Ως εκ τούτου, η Επίτροπος εισηγήθηκε την περαιτέρω ενημέρωση του προσωπικού για τις αρμοδιότητές της και για τις υποχρεώσεις που απορρέουν από αυτές.

Κατά την επίσκεψη διαπιστώθηκε ότι πρόσωπα που κρατούνται αποκλειστικά για σκοπούς απέλασης και πρόσωπα που κρατούνται για σκοπούς διερεύνησης ποινικών αδικημάτων διαμένουν στον ίδιο χώρο. Η Επίτροπος εισηγήθηκε όπως κάθε πρόσωπο που τίθεται υπό κράτηση για σκοπούς απέλασης μεταφέρεται άμεσα στο Κέντρο Κράτησης Μεταναστών, εάν η απέλασή του δεν προβλέπεται ή δεν είναι εφικτή εντός 24 ωρών από τη σύλληψή του. Περαιτέρω, η Επίτροπος εισηγήθηκε όπως, στην περίπτωση των υποδίκων που η κράτηση τους προβλέπεται να είναι μακρόχρονη, να γίνονται οι ανάλογες διευθετήσεις ώστε αυτοί να μεταφέρονται άμεσα στις Κεντρικές Φυλακές.

Η Επίτροπος διαπίστωσε ότι οι συνθήκες εντός των κελιών δεν εξασφαλίζουν τη δέουσα ιδιωτικότητα στους χώρους υγιεινής και εισηγήθηκε όπως γίνουν οι απαραίτητες βελτιώσεις. Επιπλέον, η Επίτροπος εισηγήθηκε την αναζήτηση τρόπων για την καθαριότητα και απολύμανση των χώρων υγιεινής. Η Επίτροπος επανέλαβε, επίσης, παλαιότερη εισήγησή της όπως παραχωρούνται σε μόνιμη βάση στους κρατούμενους όλα τα μέσα για την προσωπική τους υγιεινή σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα. Περαιτέρω, η Επίτροπος παρατήρησε ότι η έλλειψη φυσικού αερισμού είναι εξαιρετικά σοβαρή και ότι θα πρέπει να αναζητηθούν τρόποι που να εξασφαλίζουν τον φυσικό αερισμό του χώρου, χωρίς να τίθενται ζητήματα ασφάλειας.

Όσον αφορά το θέμα της καθημερινής άσκησης σε εξωτερικό χώρο, από τις συνεντεύξεις των κρατουμένων δεν διαφάνηκε να υπάρχει συγκεκριμένο καθημερινό πρόγραμμα των κρατουμένων, ενώ δεν υπάρχει καμία δυνατότητα παρατήρησης του χρόνου με οποιονδήποτε τρόπο, καθώς δεν υπάρχει κανένα ρολόι είτε εντός των πτερύγων είτε στον ευρύτερο χώρο κράτησης. Ως εκ τούτου, η Επίτροπος εισηγήθηκε τον καταρτισμό ενός προγράμματος που να οργανώνει τον χρόνο των κρατουμένων καθώς και την τοποθέτηση ρολογιού σε κοινή θέα. Επίσης, η Επίτροπος εισηγήθηκε την εφαρμογή του ωραρίου επισκέψεων που

προβλέπεται από την Αστυνομική Διάταξη αρ. 5/3 και τη σχετική ενημέρωση των κρατουμένων και των επισκεπτών τους. Για τον χώρο των επισκέψεων, η Επίτροπος εισηγήθηκε την άμεση αφαίρεση του διαχωριστικού γυαλιού που έχει τοποθετηθεί και όπως αναζητηθούν άλλα, ηπιότερα μέσα, σε περίπτωση που η αρμόδια Αρχή κρίνει, εξετάζοντας τη συχνότητα των φαινομένων, ότι θα πρέπει να εφαρμοσθεί ένα πλαίσιο ελέγχου της εισδοχής απαγορευμένων αντικειμένων/ουσιών στα Κρατητήρια.

Η Επίτροπος εξέτασε και το ζήτημα της διατροφής των κρατουμένων, καθώς εκφράστηκαν παράπονα από τους κρατουμένους και εισηγήθηκε όπως η σίτιση των κρατουμένων είναι συμβατή με τα διεθνή πρότυπα.

Όσον αφορά γενικότερα ζητήματα άσκησης και σεβασμού των δικαιωμάτων των κρατουμένων, η Επίτροπος υπέβαλε τις πιο κάτω παρατηρήσεις και εισηγήσεις:

- **Σε όλους τους φακέλους που επιθεωρήθηκαν δεν υπήρχαν καταχωρημένα και υπογεγραμμένα όλα τα έγγραφα που πρέπει να παραδίδονται στον κρατούμενο κατά την έναρξη της κράτησης και η Επίτροπος υπέβαλε σχετική εισήγηση όπως τα μέλη του προσωπικού ενημερωθούν διεξοδικά για τις εκ του νόμου υποχρεώσεις τους και όπως τηρούνται ενήμεροι όλοι οι φάκελοι των κρατουμένων με τα σχετικά έντυπα.**

- **Η Επίτροπος διαπίστωσε, επίσης, ότι εντός του χώρου κράτησης δεν υπήρχαν αναρτημένα εντός κάθε κελιού τα έντυπα των Δικαιωμάτων των Κρατουμένων και των Κανόνων του Κρατητηρίου και συνέστησε στον Υπεύθυνο του χώρου να προχωρήσει άμεσα στις δέουσες ενέργειες.**

- **Όσον αφορά το δικαίωμα των κρατουμένων να επικοινωνήσουν με τρίτο πρόσωπο κατά την έναρξη της κράτησής τους για τη σχετική ενημέρωσή του, η Επίτροπος παρατήρησε ότι οι σχετικές πρόνοιες του Νόμου 163(Ι)/2005 δεν εφαρμόζονται εντός των Κρατητηρίων και επέστησε την προσοχή στις εν λόγω πρόνοιες ώστε να τύχουν άμεσης και πιστής εφαρμογής.**

- **Η Επίτροπος υπέβαλε παρατηρήσεις και όσον αφορά την ορθή συμπλήρωση του σχετικού εντύπου ιατρικής εξέτασης κρατουμένων από τους Ιατρικούς Λειτουργούς και για τον λόγο αυτό κοινοποίησε την Έκθεσή της στον Υπουργό Υγείας.**

Κατά τις συνεντεύξεις με κρατουμένους τέθηκαν υπόψη της Επιτρόπου περιπτώσεις άτυπης απομόνωσης των κρατουμένων εντός των κελιών τους. Η Επίτροπος σημείωσε ότι η πρακτική αυτή είναι απαράδεκτη και κάλεσε την αρμόδια Αρχή να απέχει από τέτοιες ενέργειες στο μέλλον.

Την Επίτροπο απασχόλησε επίσης το ζήτημα της κράτησης ανηλίκων καθώς κατά την επίσκεψη στα Αστυνομικά Κρατητήρια Πάφου διαπιστώθηκε ότι ένα πρόσωπο κρατούνταν χωριστά από τους υπόλοιπους κρατούμενους λόγω ισχυρισμών του ότι ήταν ανήλικος. Για το θέμα αυτό, η Επίτροπος επανέφερε τις εισηγήσεις που είχε υποβάλει με προηγούμενες παρεμβάσεις της. Ειδικότερα, η Επίτροπος τόνισε ότι η κράτηση ανηλίκων εντός Αστυνομικών Κρατητηρίων θα πρέπει να γίνεται μόνο κατ' εξαίρεση και για ελάχιστο χρονικό διάστημα, που δεν πρέπει να ξεπερνά τις 24 ώρες, ενώ θα πρέπει να καθοριστεί ένα πλαίσιο δράσης όλων των συναρμόδιων Αρχών που θα εγγυάται τον έγκαιρο εντοπισμό των ανήλικων κρατουμένων, την αποτελεσματική πρόσβασή τους στις διαδικασίες ασύλου και την κράτησή τους, σε περίπτωση που είναι απαραίτητο, υπό συνθήκες που συνάδουν με την ηλικία τους.

Περαιτέρω η Επίτροπος, στη βάση διαφόρων παραπόνων που είχαν κατά καιρούς υποβληθεί σε σχέση με περιστατικά κακοποίησης κρατουμένων από μέλη της Αστυνομίας εντός των Αστυνομικών Κρατητηρίων Πάφου, εξέφρασε την άποψη ότι πρέπει να εντατικοποιηθεί η συνεχής εκπαίδευση των μελών της Αστυνομίας, ιδιαίτερα σε ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και χειρισμού κρατουμένων αλλά και, ειδικότερα, στο ζήτημα της διενέργειας σωματικών ερευνών, που φαίνεται να αποτελεί πηγή παραπόνων. Παράλληλα, σύμφωνα με την Επίτροπο, κάθε ισχυρισμός για κακομεταχείριση θα πρέπει να τυγχάνει ταχείας και ενδελεχούς διερεύνησης, ώστε να είναι ξεκάθαρο το μήνυμα μηδενικής ανοχής.

Βάσει των παρατηρήσεών της, η Επίτροπος κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι υποδομές των Αστυνομικών Κρατητηρίων Πάφου παρουσιάζουν σοβαρές ελλείψεις και ανεπάρκειες, παρόλο που έχουν ανεγερθεί πρόσφατα, ενώ ιδιαίτερο προβληματισμό προκαλούν τα ζητήματα που αναλύθηκαν παραπάνω και αφορούν την εφαρμογή της εθνικής και διεθνούς νομοθεσίας για τον σεβασμό και την εξασφάλιση των βασικών δικαιωμάτων των κρατουμένων.

Η Έκθεση της Επιτρόπου Διοικήσεως ως Ανεξάρτητη Αρχή Πρόληψης των Βασανιστηρίων υποβλήθηκε στον Υπουργό Δικαιοσύνης & Δημόσιας Τάξης, ως αρμόδια Αρχή, και κοινοποιήθηκε στον Υπουργό Υγείας και στον Αρχηγό Αστυνομίας.

Στη συνέχεια, τόσο ο Υπουργός Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως όσο και ο Υπουργός Υγείας απέστειλαν επιστολές με τις οποίες ενημέρωναν την Επίτροπο για τις ενέργειες στις οποίες έχουν ήδη προχωρήσει, καθώς και για εκείνες στις οποίες προτίθενται να προχωρήσουν προς την κατεύθυνση της υλοποίησης των εισηγήσεών της. Οι εξελίξεις στο ζήτημα αυτό θα συνεχίσουν να παρακολουθούνται στενά από την Ανεξάρτητη Αρχή τόσο μέσω σχετικής αλληλογραφίας όσο και μέσω μελλοντικών επισκέψεων σε χώρους κράτησης.

2. Σε σχέση με τη διαδικασία αποϊδρυματοποίησης των ενοίκων της Πτέρυγας 14 του Ψυχιατρικού Νοσοκομείου Αθαλάσσας

Το ζήτημα της παραμονής ατόμων με νοητική αναπηρία εντός του Ψυχιατρικού Νοσοκομείου Αθαλάσσας απασχολεί το Γραφείο της Επιτρόπου από το 2013, αφού σε Έκθεσή της, ημερ. 13 Σεπτεμβρίου 2013, είχε επισημάνει ότι η συνέχιση της παραμονής ατόμων που δεν χρήζουν ψυχιατρικής νοσηλείας εντός του Νοσοκομείου Αθαλάσσας αποτελεί σαφέστατα μια απαράδεκτη κατάσταση, η οποία εκθέτει την Κύπρο διεθνώς.

Η Επίτροπος παρατηρεί ότι, μέχρι σήμερα, η διαδικασία αποϊδρυματοποίησης όσων φιλοξενούνται στην Πτέρυγα 14 δεν έχει ολοκληρωθεί, αλλά αντίθετα έχει δρομολογηθεί καινούργια διαδικασία, καθώς οι αρμόδιες Υπηρεσίες αποφάσισαν τελικά την ανέγερση νέων κατοικιών για τη φιλοξενία των οκτώ ατόμων, αντί της μίσθωσης χώρου εντός της Στέγης Άγιος Χριστόφορος, όπως είχε αποφασιστεί δύο χρόνια νωρίτερα.

Σύμφωνα με την Επίτροπο, το γεγονός ότι οι αρμόδιες Υπηρεσίες δεν έχουν καταφέρει από το 2010 μέχρι σήμερα, τέσσερα χρόνια μετά, να ολοκληρώσουν μια τόσο σημαντική διαδικασία έχει προκαλέσει αδικαιολόγητη καθυστέρηση στην αποϊδρυματοποίηση ατόμων που ήδη διαμένουν εντός του ψυχιατρείου για περισσότερα από 20 χρόνια, με ανυπολόγιστες συνέπειες στην κατάστασή τους.

Οι αποφάσεις και οι ενέργειες που λήφθηκαν από το Τμήμα Κοινωνικής Ενσωμάτωσης και τις Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας φανερώνουν, κατά την Επίτροπο, απαράδεκτο βαθμό προχειρότητας και μη απόδοση της δέουσας προσοχής σε ένα τόσο σοβαρό ζήτημα.

Η Επίτροπος σημειώνει ότι η Πολιτεία, γενικότερα, αλλά και οι εμπλεκόμενες Υπηρεσίες, ειδικότερα, έχουν τεράστιο βάρος ευθύνης για τη συνέχιση της απαράδεκτης αυτής κατάστασης, η οποία έχει τύχει επικρίσεων από διεθνείς οργανισμούς, εκθέτοντας την Κύπρο διεθνώς.

Βάσει των πιο πάνω, η Επίτροπος κάλεσε όλες τις αρμόδιες Υπηρεσίες να προχωρήσουν σε άμεση και υπεύθυνη δράση για την ολοκλήρωση της διαδικασίας αποϊδρυματοποίησης εντός των επόμενων μηνών, χωρίς περιθώριο για οποιαδήποτε άλλη καθυστέρηση, σημειώνοντας ότι θα συνεχίσει να παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις στο ζήτημα αυτό, συγκαλώντας σύσκεψη εντός του επόμενου διαστήματος για περαιτέρω ενημέρωσή της για την πορεία της διαδικασίας.

Η Τοποθέτηση υποβλήθηκε στην Υπουργό Εργασίας, Πρόνοιας & Κοινωνικών Ασφαλίσεων, στον Υπουργό Υγείας, στη Διευθύντρια του Τμήματος Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες και στον Διευθυντή των Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας για τις δικές τους άμεσες ενέργειες.

ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

1. Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων (CPT) για την Κύπρο

Κατ' εφαρμογή του άρθρου 7 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας αντιπροσωπεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την πρόληψη των Βασανιστηρίων (CPT) πραγματοποίησε επίσκεψη στην Κύπρο από τις 23 Σεπτεμβρίου 2013 μέχρι την 1η Οκτωβρίου 2013. Η επίσκεψη αποτελούσε μέρος του προγράμματος περιοδικών επισκέψεων της Επιτροπής για το 2013 και ήταν η έκτη περιοδική επίσκεψη της CPT στην Κύπρο.

Κατ' εφαρμογή του άρθρου 10, παράγραφος 1, της πιο πάνω Σύμβασης, η αρμόδια Επιτροπή διαβίβασε την έκθεσή της στις κυπριακές Αρχές μετά την επίσκεψή της και ακολούθως τη δημοσίευσε με τη συγκατάθεση της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Κατά τη διάρκεια της επίσκεψής της, η Επιτροπή επισκέφθηκε τους πιο κάτω χώρους περιορισμού της ελευθερίας:

Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως

- Κεντρικές Φυλακές
- Κέντρο κράτησης άτυπων μεταναστών στη Μενόγεια
- Εγκαταστάσεις κράτησης στο Αεροδρόμιο Λάρνακας

Αστυνομικά Κρατητήρια

Αστυνομική Διεύθυνση Αμμοχώστου:

- Αγία Νάπα

Αστυνομική Διεύθυνση Λάρνακας:

- Αραδίππου
- Κεντρικός Αστυνομικός Σταθμός Λάρνακας

Αστυνομική Διεύθυνση Λεμεσού:

- Κεντρικός Αστυνομικός Σταθμός Λεμεσού
- Γερμασόγεια

Αστυνομική Διεύθυνση Λευκωσίας:

- Άγιος Δομέτιος
- Λακατάμια
- Ομορφίτα
- Πέρα Χωριό Νήσου

Υπουργείο Υγείας

- Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Αθαλάσσας
- Μονάδα νοσηλείας για εφήβους με Ψυχοκοινωνικά Προβλήματα στο Νοσοκομείο Αρχιεπισκόπου Μακαρίου ΙΙΙ
- Ψυχιατρική Κλινική του Γενικού Νοσοκομείου Λευκωσίας

Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας & Κοινωνικών Ασφαλίσεων

- Νέα Ελεούσα Ίδρυμα για άτομα με σοβαρή νοητική υστέρηση
- Ξενώνας Λατσιών

Η αρμόδια Επιτροπή προχώρησε σε σειρά παρατηρήσεων και συστάσεων προς την Κυπριακή Δημοκρατία, οι οποίες περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα:

1. Αστυνομία

- Σε θέματα κακομεταχείρισης, θα πρέπει να δίνεται ξεκάθαρο μήνυμα ότι οποιαδήποτε μορφή κακομεταχείρισης δεν είναι αποδεκτή και τιμωρείται ανάλογα. Η εκπαίδευση των Αστυνομικών σε ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα πρέπει να ενισχυθεί προς αυτή την κατεύθυνση.
- Επικοινωνία κρατούμενων με τον δικηγόρο τους από την έναρξη της κράτησής τους και βελτίωση του συστήματος δωρεάν νομικής αρωγής.
- Βελτιώσεις στις υλικές συνθήκες κράτησης εντός των Κρατητηρίων της Αραδίππου και του Πέρα Χωριού Νήσου.
- Εξασφάλιση μιας ώρας άσκησης σε εξωτερικό χώρο.

2. Ειδικές κατηγορίες κρατουμένων

- Αλλοδαποί κρατούμενοι για σκοπούς απέλασης:
  - Τερματισμός της κράτησής τους σε αστυνομικούς σταθμούς και αποκλειστική χρήση του Κέντρου Κράτησης Μεταναστών στη Μενόγεια.
  - Το καθεστώς όσων απολύονται υπό όρους.
  - Κράτηση Σύριων υπηκόων.
- Ανήλικοι κρατούμενοι:
  - Η κράτησή τους κατ' εξαίρεση ως έσχατο μέτρο θα πρέπει να γίνεται σε χώρους που ανταποκρίνονται στις εξειδικευμένες ανάγκες τους.
  - Όλοι οι ανήλικοι θα πρέπει να εκπροσωπούνται νόμιμα.

3. Κέντρο Κράτησης Μεταναστών στη Μενόγεια

- Λιγότερο περιοριστικό καθεστώς κράτησης με εισαγωγή δημιουργικών δραστηριοτήτων για μεγάλο μέρος της ημέρας.
- Διακριτικά στοιχεία (όνομα ή αριθμός) στο προσωπικό του χώρου.
- Ιατρική περίθαλψη και εξέταση σε συνδυασμό με την κατάλληλη στελέχωση με ιατρικό και παραϊατρικό προσωπικό.
- Χρήση μέσων σωματικού περιορισμού κατά τη μεταφορά εκτός του χώρου και την ιατρική εξέταση θα πρέπει να επανεξεταστεί βάσει της αρχής της αναλογικότητας.

4. Φυλακές

- Υιοθέτηση μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής για την καταπολέμηση του υπερπληθυσμού.
- Θα πρέπει να δίνεται ξεκάθαρο μήνυμα ότι οποιαδήποτε μορφής κακομεταχείριση δεν είναι αποδεκτή και τιμωρείται ανάλογα.
- Υιοθέτηση κανόνων για έρευνες εντός των κελιών.
- Βελτίωση συνθηκών κράτησης και μείωση του αριθμού κρατουμένων που διαμένουν στα ομαδικά κελιά.
- Ειδικά προγράμματα εκπαίδευσης, ψυχαγωγίας και ενασχόλησης για νεαρούς κρατούμενους.
- Καταγραφή και αξιολόγηση ισχυρισμών κακοποίησης από αρμόδιο ιατρό των φυλακών σύμφωνα με διεθνή πρότυπα.
- Πολιτικές για την πρόληψη των αυτοκτονιών.

5. Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Αθαλάσσας

- Βελτίωση συνθηκών φιλοξενίας μέσω ενός λιγότερο περιοριστικού και πιο εξατομικευμένου χώρου διαμονής.
- Πρόσβαση σε άσκηση σε εξωτερικό χώρο.
- Υιοθέτηση και εφαρμογή ενός πρωτοκόλλου για τη χορήγηση αγωγής PRN.
- Ενίσχυση εγγυήσεων για την αναγκαστική νοσηλεία στο ψυχιατρικό ίδρυμα.

6. Ίδρυμα Νέα Ελεούσα και Ξενώνας Νέων Λατσιών

- Τήρηση των φακέλων των ενοίκων στη Νέα Ελεούσα και στον Ξενώνα.
- Λειτουργία του Ξενώνα σύμφωνα με την επίσημη χωρητικότητά του.

2. Επαφές με την Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων (SPT)

Κατά τη διάρκεια του 2014, υπήρξαν επαφές μέσω αλληλογραφίας και τηλεδιασκέψεων με την αρμόδια Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων (SPT). Ειδικότερα, η Επιτροπή ζήτησε ενημέρωση όσον αφορά τις δραστηριότητες της Ανεξάρτητης Αρχής καθώς και για τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει σε επίπεδο ανθρώπινων και οικονομικών πόρων.

Η Ανεξάρτητη Αρχή ενημέρωσε την αρμόδια Επιτροπή για το γεγονός ότι η ανάληψη των νέων αρμοδιοτήτων της Επιτρόπου Διοικήσεως δεν συνοδεύτηκαν με ενίσχυση των οικονομικών και ανθρώπινων πόρων του Γραφείου, αλλά αντίθετα το προσωπικό του Γραφείου μειώθηκε λόγω διαγραφής 3 κενών θέσεων Λειτουργού από τον προϋπολογισμό και την απόσπαση 2 Λειτουργών σε άλλες Υπηρεσίες. Ακολούθως υπήρξε ανταλλαγή αλληλογραφίας μεταξύ της Επιτροπής και του Υπουργείου Οικονομικών. Σύμφωνα με τις απαντήσεις του Υπουργού Οικονομικών προς την Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών, το Υπουργείο Οικονομικών προτίθεται να εξετάσει τα αιτήματα για περαιτέρω στελέχωση στο πλαίσιο της ευρύτερης μελέτης για τη μεταρρύθμιση της Δημόσιας Υπηρεσίας που αναμένεται να διεκπεραιωθεί περί τα τέλη του 2015.

Η Επιτροπή Πρόληψης των Βασανιστηρίων του ΟΗΕ, καθώς και η αντίστοιχη Επιτροπή του Συμβουλίου της Ευρώπης έχουν προτρέψει επανειλημμένως την Κυπριακή Δημοκρατία να προχωρήσει στην ενίσχυση του θεσμού με επιπλέον προσωπικό καθώς και με κονδύλια, για την αποτελεσματική άσκηση του συνόλου των αρμοδιοτήτων που του έχουν ανατεθεί. Παρόλα αυτά, μέχρι σήμερα δεν έχει σημειωθεί πρόοδος στο θέμα αυτό που αποτελεί μια σημαντική πρόκληση για τον Επίτροπο Διοικήσεως καθώς και για την επιτυχή επιτέλεση του έργου του.

3. Συνεργασία με Εθνικές Αρχές

Η Επίτροπος στο πλαίσιο άσκησης των αρμοδιοτήτων της έχει τακτικές διαβουλεύσεις, μέσω αλληλογραφίας ή συναντήσεων, με τις αρμόδιες αρχές για χώρους κράτησης, όπως τον Αρχηγό Αστυνομίας, την Αν. Διευθύντρια Φυλακών, το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, το Υπουργείο Υγείας και το Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

Εντός του 2014, υπήρξε επίσης αλληλογραφία με το Υπουργείο Εσωτερικών και το Υπουργείο Οικονομικών, σε σχέση με την ανάληψη νέων προτεινόμενων αρμοδιοτήτων. Ειδικότερα, το Υπουργικό Συμβούλιο ανέθεσε στον Επίτροπο Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων την αρμοδιότητα παρακολούθησης των αναγκαστικών επιστροφών, σύμφωνα με σχετική Ευρωπαϊκή Οδηγία. Η Επίτροπος εξέφρασε επανειλημμένως την επιφύλαξή της για την εξασφάλιση περαιτέρω στελέχωσης και οικονομικών πόρων προτού προχωρήσει οποιαδήποτε νέα διεύρυνση αρμοδιοτήτων.

Στο παρόν στάδιο, η Επίτροπος βρίσκεται σε συνεχή διαβούλευση με τα συναρμόδια Υπουργεία για τα ζητήματα που έχουν προκύψει και την μη συμμόρφωση της Κύπρου στις διεθνείς και ευρωπαϊκές της δεσμεύσεις μέσω της μη επαρκούς στελέχωσης του Γραφείου της Επιτρόπου για την άσκηση του συνόλου των αρμοδιοτήτων που του έχουν ανατεθεί τα τελευταία πέντε χρόνια.

Βασική επιδίωξη της Επιτρόπου είναι η περαιτέρω στελέχωση του Γραφείου της για να μπορέσει να ανταπεξέλθει στον διευρυμένο ρόλο του και να ανταποκριθεί στις προσδοκίες των πολιτών που προσβλέπουν στον θεσμό για την προάσπιση, προστασία και προώθηση των δικαιωμάτων τους σε μια τόσο κρίσιμη περίοδο.

4. Συνεργασία με άλλους φορείς

Εντός του 2014, η Ανεξάρτητη Αρχή προχώρησε στη σύσταση Ομάδας Εργασίας με μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ), καλώντας τις ΜΚΟ που ασχολούνται με ζητήματα κράτησης να συμμετέχουν στην εν λόγω Ομάδα. Η δημιουργία της εν λόγω Ομάδας που θα συναντάται συστηματικά κρίθηκε απαραίτητη για ανταλλαγή εμπειριών και πληροφοριών για χώρους κράτησης που επισκέπτονται οι ΜΚΟ και η Επίτροπος αλλά και για την παρακολούθηση της υλοποίησης των εισηγήσεων της Επιτρόπου μέσω των τακτικών επαφών που έχουν οι εκπρόσωποι των ΜΚΟ με πρόσωπα που βρίσκονται σε συνθήκες περιορισμού της ελευθερίας τους.

Η Ομάδα Εργασίας συναντήθηκε για πρώτη φορά στις 24 Νοεμβρίου 2014 και σ' αυτή συμμετείχαν εκπρόσωποι των ΜΚΟ: ΚΙΣΑ, Cyprus Stop Trafficking, CARITAS και Ερυθρός Σταυρός. Στη συνάντηση προσκλήθηκε εκπρόσωπος της ΜΚΟ Future Worlds Center αλλά δεν συμμετείχε.

Κατά τη διάρκεια της πρώτης συνάντησης, συζητήθηκαν και αναλύθηκαν οι αρμοδιότητες της Επιτρόπου ως Ανεξάρτητη Αρχή Πρόληψης των Βασανιστηρίων καθώς και οι επαφές και η πρόσβαση των ΜΚΟ με κρατουμένους σε διάφορους χώρους κράτησης. Συζητήθηκαν, επίσης, πιθανές μορφές συνεργασίας και ανταλλαγής εμπειριών και πληροφοριών εντός ενός δομημένου πλαισίου και συμφωνήθηκε όπως κάθε ΜΚΟ ορίσει ένα πρόσωπο ως σημείο-επαφής για τους σκοπούς της Ομάδας Εργασίας. Επίσης, συμφωνήθηκε όπως ακολουθήσει νέα συνάντηση και όπως αναληφθεί πρωτοβουλία από την Ανεξάρτητη Αρχή για συζήτηση του θέματος της πρόσβασης των ΜΚΟ στους χώρους περιορισμού της ελευθερίας με τις αρμόδιες Αρχές.

5. Συμμετοχή σε Συνέδρια/Ημερίδες

Η Λειτουργός της Ανεξάρτητης Αρχής κ. Κάλια Καμπανελλά συμμετείχε σε συνέδριο που πραγματοποιήθηκε στις 6-7 Οκτωρίου 2014 στη Βιέννη με θέμα «Ενδυνάμωση της αποτελεσματικής εφαρμογής και της παρακολούθησης των εισηγήσεων των μηχανισμών πρόληψης των βασανιστηρίων εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης» ("Stregthening the effective implementation and follow-up of recommendations by torture monitoring bodies in the EU"). Το συνέδριο διοργανώθηκε από το Ινστιτούτο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων "Ludwig Boltzman" και το Πανεπιστήμιο του Μπρίστολ (Bristol).

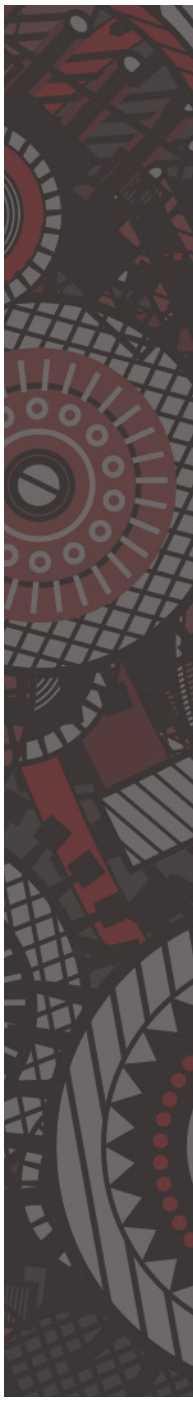

Ανεξάρτητη Αρχή Πρόληψης των Βασανιστηρίων

Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως και
Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων